

УДК 341.24(477+420):340.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.4.28>

УГОДА ПРО СТОРІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ВЕЛИКОЮ БРИТАНІЄЮ: ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Петруненко Я.В.,
*доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник
відділу проблем модернізації господарського права та законодавства
Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»
ORCID: 0000-0002-1186-730X
e-mail: petrunenکو@yahoo.com*

Петруненко Я.В. Угода про сторічне партнерство між Україною та Великою Британією: правовий аналіз.

Стаття присвячена комплексному правовому аналізу Угоди про сторічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії, укладеної 16 січня 2025 р. Аргументовано, що укладена Угода про сторічне партнерство є унікальним зразком довготривалого міжнародного договору, котрий поєднує політичну, безпекову, економічну та правову компоненти стратегічного двостороннього співробітництва. Представлено аналітичний огляд офіційних текстів, супровідних документів, британської парламентської аналітики, експертних оцінок провідних європейських дослідницьких центрів, а також міжнародного правового контексту. Зроблено акцент на історичних витоках українсько-британських відносин, які сягають глибин європейської дипломатії, та продемонстровано логічне продовження вказаних відносин в умовах нової архітектури європейської безпеки. Охарактеризовано основні положення та розкрито правову природу Угоди про сторічне партнерство як міжнародного договору, що поєднує елементи рамкової угоди, секторальних зобов'язань і механізмів політичного узгодження. Проаналізовано правовий статус Угоди про сторічне партнерство відповідно до Конституції України та норм міжнародного права, визначено співвідношення укладеної Угоди про сторічне партнерство з іншими міжнародними зобов'язаннями України, зокрема в контексті євроатлантичної інтеграції. Приділено увагу вивченню правових ризиків, пов'язаних з деякими окремими положеннями Угоди про сторічне партнерство, наприклад щодо Чорного і Азовського морів, участі у розслідуванні воєнних злочинів та правового регулювання оборонного співробітництва. Розкрито механізми реалізації українсько-британської Угоди про сторічне партнерство. Визначено можливі правові, економічні, геополітичні наслідки реалізації Угоди про сторічне партнерство в коротко- та довгостроковій перспективі. По результатах проведеного правового аналізу сформульовано висновки щодо потенціалу Угоди про сторічне партнерство як фундаменту для стратегічного альянсу нового типу та її впливу на національну правову систему України.

Ключові слова: Україна, Велика Британія, сторічне партнерство, міжнародний договір, правовий аналіз, стратегічне співробітництво, безпека, оборонне партнерство, правова система, міжнародне право, Чорне море, Азовське море, євроінтеграція, міжнародні зобов'язання.

Petrunenکو Ia. UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement: legal analysis.

The article is devoted to a comprehensive legal analysis of the One Hundred Year Partnership Agreement between the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and Ukraine, concluded on 16 January 2025. The author argues that the UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement is a unique model of a long-term international treaty which combines political, security, economic and legal components of strategic bilateral cooperation. The article presents an analytical review of official texts, supporting documents, British parliamentary analytics, expert assessments of leading European think

tanks, and the international legal context. The author focuses on the historical origins of Ukrainian-British relations, which go back to the depths of European diplomacy, and demonstrates the logical continuation of these relations in the context of the new European security architecture. The author describes the main provisions and reveals the legal nature of the UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement as an international treaty that combines elements of a framework contract, sectoral commitments and political coordination mechanisms. The legal status of the UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement in accordance with the Constitution of Ukraine and international law is analysed, and the correlation of the UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement with other international obligations of Ukraine, in particular in the context of Euro-Atlantic integration, is determined. Attention is paid to the study of legal risks associated with some specific provisions of the UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement, for example, on the Black and Azov Seas, participation in the investigation of war crimes and legal regulation of defence partnership. The mechanisms for implementing the UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement are also described. The author identifies possible legal, economic and geopolitical consequences of the UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement in the short and long term. Based on the results of the legal analysis, the author formulates conclusions regarding the potential of the UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement as a foundation for a new type of strategic alliance and its impact on the national legal system of Ukraine.

Key words: Ukraine, United Kingdom, the One Hundred Year Partnership Agreement, international treaty, legal analysis, strategic cooperation, security, defence partnership, legal system, international law, Black Sea, Sea of Azov, European integration, international obligations.

Постановка проблеми. Історичні зв'язки українських та британських земель сягають глибини століть, формуючи тим самим підґрунтя для сучасного стратегічного партнерства. Ще за часів Київської Русі відбувалися контакти з європейськими сусідами, в т.ч. з Британськими островами, через династичні шлюби та торгівлю вікінгів, що опосередковано пов'язувало руські князівства з англосаксонським світом. У більш пізні епохи Велика Британія та Україна перетиналися в геополітичних подіях: так, під час Кримської війни XIX ст. британські війська воювали проти російської імперії у Криму, фактично на території України, виступаючи за принципи свободи навігації у Чорному морі. Британська імперія також стежила за подіями в Україні на початку XX ст., а після Першої світової війни українська діаспора у Лондоні доносила світові прагнення України до незалежності. Зі здобуттям Україною незалежності у 1991 р. Велика Британія однією з перших визнала нову державу та встановила з нашою державою дипломатичні відносини. Надалі ці відносини зміцнювалися, зокрема Велика Британія стала одним із гарантів суверенітету України за Будапештським меморандумом 1994 р. У 1990-х і 2000-х роках між нашими країнами було укладено цілу низку угод про співробітництво, як наприклад двосторонній договір про інвестиції 1993 р. та у сфері оборони і торгівлі. Новий етап партнерства між нашими країнами настав після початку російсько-української війни – від 2014 р. Велика Британія послідовно підтримує Україну, а з початком широкомасштабного вторгнення у 2022 р. Лондон став одним із провідних союзників Києва, надаючи значну дипломатичну, військову та фінансову допомогу. Станом на початок 2025 р. обсяг британської підтримки Україні свідчить про безпрецедентну глибину двосторонніх відносин.

На цьому історичному тлі 16 січня 2025 р. в Києві було підписано Угоду про сторічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії [1] (далі – угода, Угода про сторічне партнерство, Сторічна угода) – документ, котрий покликаний вивести двосторонні відносини на новий рівень та закласти основу співробітництва на ціле століття. Сторічна угода 2025 р. задумана як логічне продовження цих домовленостей, адже вона «покликана побудувати міцні зв'язки між двома країнами в усьому спектрі відносин: від торгівлі, безпеки та оборони, до науки, технологій, освіти та культури». Іншими словами, новий договір охоплює всі ключові сфери співробітництва, акумулюючи історичний досвід союзництва та відповідаючи на виклики сучасності.

Сторічна угода одразу була охарактеризована сторонами як історична та безпрецедентна. Прем'єр-міністр К. Стармер наголосив, що «ми ближчі, ніж будь-коли, і це партнерство виведе нашу дружбу на новий рівень... Це інвестиція в наші країни на наступне століття». Британський уряд підкреслив, що «між Великою Британією та Україною, формалізовані через нове партнерство», яке зміцнить безпеку та «дозволить стояти пліч-о-пліч із суверенною Україною

упродовж наступного століття» [2]. Водночас експерти зауважують, що 100-річна перспектива є радше символічною, бо міжнародно-правові зобов'язання заздалегідь на такий тривалий строк – рідкісне явище, і важливо зрозуміти реальний зміст та механізми реалізації цієї угоди.

У цьому дослідженні здійснено комплексний правовий аналіз Угоди про сторічне партнерство, враховуючи її історичне підґрунтя, основні положення, взаємозв'язок з міжнародним правом та іншими договорами. Підписання настільки довгострокової та всеосяжної двосторонньої угоди ставить цілу низку важливих наукових і практичних питань. Головна проблема, на наш погляд, полягає у визначенні правової природи та «реальності» партнерства: чи створює вказаний договір якісно нові зобов'язання між Україною та Великою Британією, чи він переважно декларує вже існуючі домовленості? Іншими словами, необхідно з'ясувати, чи наповнена Сторічна угода конкретним правовим змістом, чи є «символічною» політичною декларацією на тлі війни та геополітичних змін. Постає питання, як співвідноситься цей договір з чинними нормами міжнародного права та іншими договорами України – зокрема, чи не суперечить він зобов'язанням в рамках НАТО й СОР, чи не дублює попередні угоди про партнерство, чи відповідає Віденській конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. Важливо також окреслити механізми реалізації угоди: які правові інструменти передбачено для втілення задекларованих намірів у сфері оборони, торгівлі та ін. і як забезпечуватиметься виконання зобов'язань протягом такого тривалого періоду часу. Окрема проблема – це прогнозування впливу Сторічної угоди на безпеку і розвиток України: чи стане вона дієвим інструментом стримування подальшої агресії РФ та підтримки відбудови нашої країни, чи залишиться формальним актом без механізму колективної оборони. З британської сторони актуально оцінити, які ризики та вигоди несе настільки довгострокове зобов'язання – *політичні* (зобов'язання перед Україною на тлі можливих коливань підтримки з боку інших союзників), *економічні* (вартість відновлення України) та *військові* (залучення у потенційні конфлікти). Таким чином, проблема представленого дослідження полягає у тому, щоб надати ґрунтовну наукову оцінку Угоді про сторічне партнерство та визначити, наскільки вона є дієвою для забезпечення довгострокових інтересів України і Великої Британії у контексті міжнародної безпеки та розвитку.

Метою статті є всебічний правовий аналіз Угоди про сторічне партнерство між Україною та Великою Британією, визначення її змісту, юридичної природи, значення в системі міжнародних договорів, а також прогнозування її впливу на правову, економічну, геополітичну ситуацію обох держав. Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення наступних **дослідницьких завдань**: вивчити історико-правове підґрунтя українсько-британських відносин; охарактеризувати основні положення і правову природу угоди; визначити механізми реалізації угоди; окреслити можливі правові, економічні, геополітичні наслідки реалізації угоди в коротко- і довгостроковій перспективі.

Стан опрацювання проблематики. Джерельна база представленого дослідження складається з нормативних документів, офіційних матеріалів та експертно-аналітичних публікацій. Першочерговим джерелом є текст самої Угоди про сторічне партнерство та супровідної Політичної декларації. Значну увагу в роботі приділено матеріалам парламентського контролю за укладенням угоди у Великій Британії. Зокрема, у дослідженні використано аналітичну записку Бібліотеки Палати громад від 05 лютого 2025 р. (типу *Insight*, автор – К. Міллз), яка доступно викладає зміст і контекст угоди. У вказаній записці наголошено, що угода «спрямована на поглиблення безпечових зв'язків та зміцнення партнерства», а також перелічено основні «стовпи» (*pillars*) такого співробітництва. Наводяться конкретні приклади, що випливають з Політичної декларації, зокрема спільні оборонні проекти, створення гнучких механізмів реагування, заснування британської військової інфраструктури в Україні, нове партнерство з морської безпеки тощо. Бібліотека Палати громад роз'яснює, що угода не містить положення про дію ст. 5 НАТО, однак повторює зобов'язання 2024 р. про консультації та підтримку в разі нападу третьої сторони. Вказані роз'яснення є важливими для юридичного аналізу змісту договору [3].

Особлива увага приділяється британським джерелам та аналітиці, як-то напрацюванням провідних центрів (*The Royal United Services Institute for Defence and Security Studies (RUSI)*, *Chatham House*), матеріалам Бібліотеки Палати громад, оглядам у виданнях *Financial Times*, *The Guardian* тощо, щоб висвітлити бачення угоди як в Україні, так і у Великій Британії. Наприклад, безпекову сферу Сторічної угоди системно висвітлено в публікації *RUSI* (Н. Мелвін, лютий 2025 р.), де наголошено, що після приходу адміністрації Трампа європейські союзники відчувають «нагальну потребу у чіткому безпечовому зобов'язанні перед Києвом», і Велика Британія фактично пропо-

нує взяти лідерство у підтримці України, уклавши угоду та очоливши формат *Ramstein* на заміну ролі США [4]. Вказане підтверджує геополітичне значення договору, як інструменту зміцнення європейської безпеки.

Виклад основного матеріалу. Угода про сторічне партнерство між Україною та Великою Британією є міжнародним договором двостороннього характеру, який має на меті створити довгострокову правову рамку для співпраці у ключових сферах. Документ складається з преамбули та 14 статей, до нього додається неформально пов'язана Політична декларація (тематичні «стовпи» співпраці), котра деталізує практичні заходи. Обидва тексти були підписані одночасно та проголошені як єдиний пакет «*100 Year Partnership*», проте їх юридичний статус різниться: власне, угода є юридично обов'язковою після відповідної ратифікації, а декларація являє собою політичне зобов'язання без прямої юридичної сили.

У преамбулі угоди сторони підтверджують відданість фундаментальним принципам міжнародного права та попереднім домовленостям (це ґрунтується на принципах Статуту ООН). Також підтримуються реформи ООН та повага до Гельсінського заключного акту й Паризької хартії. Зазначене вказує на намір сторін вписати двостороннє партнерство в русло загальноприйнятих норм міжнародної законності. Крім того, у вступній частині Сторічної угоди прямо визнаються попередні двосторонні домовленості: зокрема, згадується Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю і стратегічне партнерство 2020 р., яка «*залишається основою співробітництва*», а також Угода про співпрацю у сфері безпеки 2024 р. На наш погляд, це важливий сигнал безперервності, адже сторони не відмовляються від цих договірних зобов'язань, а навпаки, прагнуть їх посилити новим всеосяжним актом. Одразу артикулюється також і євроатлантичний курс України – Велика Британія підтверджує підтримку вступу України до НАТО, визнаючи його найкращою гарантією безпеки. Таким чином, вже на рівні преамбули визначено стратегічний характер угоди: вона покликана закріпити прагнення України до членства в НАТО та ЄС (через виконання певних стандартів і реформ) та водночас забезпечити британську підтримку на цьому шляху.

Перелік основних сфер співробітництва міститься у статтях 1-10 угоди. Їх умовно можна розділити на кілька тематичних блоків.

Безпека та оборона. Стаття 1 «*Зміцнення обороноздатності*» зобов'язує поглиблювати оборонне співробітництво, розвивати військові спроможності і оборонно-промислові бази обох країн, зокрема через спільні оборонні проекти, трансфер технологій та посилення спроможності України у сфері закупівель озброєнь. Особливо підкреслено інновації та захист прав інтелектуальної власності на передані технології – це важливо для спільного виробництва сучасних видів озброєнь (наприклад, безпілотників, ракетного озброєння) та стимулювання технологічного розвитку оборонної промисловості. Стаття 2 «*Зміцнення безпеки та досягнення консенсусу щодо членства України в НАТО*» фокусується на військово-політичному вимірі співпраці: сторони домовилися розвивати співробітництво з метою посилення євроатлантичного миру та готувати Україну до майбутнього членства в НАТО, підвищуючи при цьому взаємоузгодженість українських сил з силами Північноатлантичного альянсу. Цей пункт відображає політичне зобов'язання Великої Британії підтримувати курс України на вступ до НАТО, проте він не означає автоматичних гарантій безпеки. Фактично, це логічне продовження Бухарестського самміту НАТО 2008 р. (де Україні пообіцяно членство), але вже у двосторонньому форматі з конкретною країною-членом НАТО. Необхідно зазначити, що ані стаття 1, ані стаття 2 **не містять взаємних оборонних зобов'язань** на випадок нападу, тобто не створюють колективної оборони подібно ст. 5 Північноатлантичного договору. Натомість, йдеться про консультації, за зразком зобов'язань 2024 р.

Морська безпека є однією з ключових новел угоди. Вона передбачає, що сторони протидіятимуть довгостроковим системним загрозам для морської безпеки та сприятимуть відновленню свободи навігації. Принципово важливим є включення до угоди положень щодо посилення безпеки в Азовському морі, на чому акцентують увагу британські експерти [5]. Географія співробітництва охоплює не лише безпосередньо прилеглі морські території, а також і Балтику, де Велика Британія вже активно присутня. Зауважимо, що україно-британське морське партнерство – потенційно дуже значуще для обох сторін, оскільки покликане забезпечити життєво важливі торговельні маршрути, зокрема для експорту українського зерна. Англія традиційно є морською державою, і такий компонент угоди відображає її внесок у безпеку чорноморського регіону. Водночас, це сфера, де ідентифіковано й можливі ризики: залученість Великої Британії в Чорному та Азовському морях може викликати протидію рф, що вже видно із заяв мзс рф щодо «*неприпустимості*»

британської військової присутності в Азовському морі. Проте, правова природа зобов'язань в рамках вказаних положень угоди – це спільні зусилля та координація, без створення формального військового союзу.

Економіка і торгівля. Стаття 4 угоди «Посилення економічного та торговельного співробітництва» стосується відбудови та розвитку економік обох країн. Сторони домовились покращувати умови для інвестицій і торгівлі в обох країнах, співпрацювати у багатьох секторах (транспорті, інфраструктурі, енергетиці тощо) задля модернізації, стійкості та процвітання економік. Також підкреслено спільну мету *економічної інклюзивності*, боротьби з нерівністю і бідністю. Досліджувана стаття дещо узагальнена, але у Політичній декларації розписана більш конкретно: передбачено, зокрема, покращення використання Угоди 2020 р. про вільну торгівлю (щоб вона працювала на повну потужність), усунення торговельних бар'єрів, налагодження контактів між бізнесами обох країн. Вказані заходи фактично підтверджують, що Сторічна угода не замінює торговельного режиму, встановленого у 2020 р., а навпаки спирається на нього та прагне його оптимізувати. Наприклад, згадується цифрова торгівля як новий напрям співпраці (вже є окремий двосторонній *Digital Trade Agreement* [6]), а також розвиток фінансового сектору України за участю британського бізнесу. Особливо підкреслено підтримку реформ у сфері публічних закупівель та прозорості (аби мінімізувати корупційні ризики), особливо під час повоєнної відбудови. Британський уряд в додатку до угоди підтвердив плани задіяти механізми *UK Export Finance* для підтримки пріоритетних інфраструктурних проєктів в Україні – як приклад, наводиться відбудова зруйнованих мостів у Києві за гарантій британського експортно-кредитного агентства. Отже, правова природа вказаних положень – рамкова: закріплено намір сприяти економічній співпраці, а інструменти (інвестиційні угоди, кредити, спільні проєкти тощо) реалізовуватимуться додатково. Важливо, що такий підхід повною мірою узгоджується з правилами СОТ: країни вже мають зону вільної торгівлі, тож будь-яке усунення бар'єрів відбуватиметься в рамках цієї зони та не буде суперечити принципу РНС (режиму найбільшого сприяння) щодо третіх країн. Навпаки, сприяння в торгівлі йде на користь відкритій економіці, що відзначає і британський уряд.

Енергетика та довкілля. Стаття 5 угоди «Посилення співпраці у сфері енергетики, клімату та чистого енергетичного переходу» закріплює намір сторін поглибити співробітництво в енергетиці на засадах сталого розвитку та «*green transition*». Йдеться про підтримку переходу України на чисті джерела енергії, відбудову енергосектору з урахуванням кліматичних цілей, залучення інвестицій у цю галузь. У Політичній декларації деталізовано, що співпраця сторін включатиме дослідження відновлюваних джерел, водневої енергетики, декарбонізацію металургії (зелена сталь), розвиток видобутку критично важливих корисних копалин в Україні та забезпечення стабільності ядерної енергетики. Примітно, що згадано стратегію критичних мінералів – очевидно, йдеться про рідкісноземельні та інші корисні копалини (літій, кобальт тощо), необхідні для високотехнологічних галузей. Наразі Україна має значні поклади таких ресурсів і співпраця щодо їх видобутку відповідає інтересам обох сторін (від України – інвестиції та технології, від Великої Британії – диверсифікація постачань сировини). Крім вказаного, енергетичне партнерство також включає співробітництво в ядерній енергетиці, і це логічно з огляду на досвід України (велика атомна генерація, що потребує модернізації) та Великої Британії (прагнення інвестувати в малі модульні реактори, можливо на українському ринку). Положення статті 5 мають програмний характер, їх реалізація буде залежати від укладення конкретних договорів між енергетичними компаніями, інвестиційних угод та спільних наукових проєктів у зазначеній сфері.

Правосуддя та відповідальність. Стаття 6 «Посилення співпраці у сфері правосуддя та притягнення до відповідальності» представляється важливою з точки зору відновлення справедливості за злочини війни. Сторони домовилися поглиблювати співпрацю між своїми правовими та судовими органами у кримінальній і цивільній сфері, а також посилювати координацію санкційної політики. Критично значущим є пункт про спільні кроки для «притягнення до відповідальності держав, що вчиняють грубі порушення міжнародного права». Хоча й прямо не названо, очевидно, що мається на увазі РФ та необхідність встановлення відповідальності за агресію проти України. Політична декларація чітко визначає: сторони співпрацюватимуть, аби забезпечити притягнення РФ до відповідальності за злочин агресії та інші воєнні злочини. Велика Британія вже приєдналася до «основної групи» зі створення спецтрибуналу за злочин агресії та підтримує роботу Міжнародного кримінального суду в розслідуванні злочинів в Україні. Таким чином, угода закріплює на довгостроковій основі взаємодію в сфері міжнародного кримінального правосуддя, що є

значущим прецедентом двостороннього характеру. Зауважимо, що у відносинах Україна-США чи Україна-ЄС подібного окремого договору про відповідальність немає і це відображає особливу роль Великої Британії як одного з лідерів санкційної коаліції та підтримки розслідувань (зокрема, британські юристи консультують українську прокуратуру). З правового погляду, стаття 6 – це зобов'язання співпрацювати, тож воно повною мірою корелює з існуючими міжнародно-правовими механізмами (як-то Міжнародний кримінальний суд, універсальна юрисдикція тощо) і не створює нових трибуналів, проте цементує спільну позицію обох країн щодо невідворотності покарання.

Боротьба з дезінформацією. Стаття 7 угоди «Протидія іноземним інформаційним маніпуляціям і втручанням» зобов'язує сторони посилювати інституційні зв'язки у протидії дезінформації та інформаційним загрозам. Йдеться фактично про кібербезпеку та інформаційну безпеку. Україна з 2014 р. піддається масованим російським кампаніям дезінформації, Велика Британія також є об'єктом російських інформаційних атак, тому двостороння співпраця в цій сфері передбачає обмін досвідом, спільні навчання, можливо створення центрів з протидії кібератакам, координацію стратегічних комунікацій. В угоді визначено «нарошувати стійкість до інформаційних загроз та забезпечувати ефективні дії для їх нейтралізації». Вказане узгоджується зі спільною заявою НАТО про необхідність боротьби з гібридними загрозами, але тут це вперше закріплено на двосторонньому рівні.

Наука і технології. Стаття 8 «Посилення позицій як лідерів у галузі науки, технологій та інновацій» має радше декларативний вигляд – сторони домовились спільно вирішувати виклики, використовувати можливості та стимулювати *стале інклюзивне зростання для всіх*. Можливо не дуже коректно звучатиме, але це загальні слова, проте Політична декларація конкретизує, про що йдеться: «розбудова спроможностей у критичних технологіях (штучний інтелект, кібер, космос), спираючись на досвід України у сфері безпілотників та інших оборонних технологій». Вказаний аспект привертає увагу і цікавий тим, що визнається внесок України у європейську безпеку через інновації – виробництво дронів, ракет, нестандартних технологічних рішень. Британські експерти погоджуються, що угода спрямована на *«поглиблення зв'язків у сфері безпеки та зміцнення партнерства для майбутніх поколінь»* [7]. З огляду на це, партнерство у сфері науки й технологій є взаємовигідним: Україна отримує доступ до британських наукових програм, а Велика Британія – до унікального досвіду воєнних інновацій України. Формально ця стаття не створює якихось нових інституцій, однак може призвести до підписання галузевих угод (між університетами, науковими центрами, оборонними лабораторіями). Вже зараз анонсовано, що будуть створені програми партнерства між університетами та науково-дослідними установами двох країн на взаємовигідній основі.

Соціально-культурні зв'язки. Стаття 9 угоди «Використання потенціалу соціокультурних зв'язків» охоплює гуманітарну сферу, зокрема права людини, гендерну рівність, соціальний захист, освіту, охорону здоров'я, спорт, культуру тощо. Заявлено намір *«зблизити суспільства»* обох країн шляхом співпраці за усіма переліченими напрямками. Особливо відзначено, що культура є невід'ємною частиною сталого розвитку, тому буде поглиблено співробітництво в галузі культури та збереження культурної спадщини, що цілком відповідає реаліям: під час війни сотні українських об'єктів культурної спадщини постраждали, і Велика Британія (де наявні потужні традиції охорони пам'яток) може допомогти як фахівцями, так і ресурсами. Вже створено Українсько-британську культурну комісію для захисту спадщини (згадується в матеріалах парламенту). Також в рамках цієї статті «покращення мобільності та усунення бар'єрів для подорожей громадян». І це дуже практичний момент: так, мається на увазі, що коли дозволять безпекові умови, країни розширять можливості для взаємних поїздок, можливо шляхом спрощення візового режиму або запровадження спеціальних програм обмінів. Вже анонсовано ініціативу партнерства 100 шкіл: з'єднання сотні шкіл у Великій Британії та Україні для спільних освітніх проєктів, мовних та культурних обмінів [8]. Такі проєкти будуть інституційним втіленням статті 9.

Міграція. Стаття 10 «Співробітництво з питань міграції» передбачає спільні зусилля сторін в управлінні міграцією, наданні притулку та охороні кордонів. Пріоритетами є боротьба з нелегальною міграцією, перекриття каналів контрабанди людей, протидія торгівлі людьми та захист жертв трафікінгу. Зміст статті частково перегукується із загальною проблематикою, актуальною для Великої Британії, котра бореться з нелегальними мігрантами через Ла-Манш, однак також має значення і для України як країни, через яку можуть проходити відповідні міграційні потоки. Співпраця сторін передбачає обмін інформацією, кращими практиками прикордонного контролю,

а згодом – спрощення легальних поїздок громадян, коли умови дозволять. Тут можливо згадати, що після 2022 р. понад 150 тис. українців знайшли прихисток у Великій Британії за програмами «Homes for Ukraine» – відповідно, управління цими громадами, інтеграція та перспективи повернення теж можуть бути предметом двосторонніх консультацій [9]. Хоча питання міграції стоїть дещо відокремлено від решти безпеково-економічних тем, включення його до угоди підкреслює всеосяжний характер партнерства.

У підсумку зазначимо, що Сторічна угода охоплює десять основних напрямів – від оборони до міграції, фактично створюючи рамкове стратегічне партнерство «*всебічного характеру*». Угода являє собою *міжнародний договір* у розумінні Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 р., тобто встановлює між державами права та обов'язки, які вони зобов'язуються виконувати сумлінно. Проте, характер цих зобов'язань переважно *програмно-декларативний*. В угоді немає докладних кількісних показників чи конкретних зобов'язань (окрім хіба що часових рамок дії та процедур), натомість є багато зобов'язань «*прагнути*», «*сприяти*», «*поглиблювати співпрацю*» тощо. Такий стиль формулювань свідчить, що **угода виступає «рамкою»**, яку необхідно буде наповнювати конкретним змістом через додаткові домовленості, проекти, дії. Британські урядовці прямо зазначили, що угода забезпечує правову основу для подальших тривалих зв'язків, тоді як більш конкретні кроки викладені в Політичній декларації. Таким чином, юридично зобов'язуюча частина фіксує наміри і напрямки співпраці, а деталізація віддана на розсуд виконавчої влади і майбутніх двосторонніх домовленостей.

Висновки. За результатами проведеного дослідження представляється можливим дійти певних висновків і узагальнень. Правова природа Угоди про сторічне партнерство – рамковий, довгостроковий, політично зобов'язуючий договір, котрий встановлює загальні зобов'язання у різних сферах, однак без жорстких механізмів примусу чи конкретних кількісних цілей (за винятком тих, що винесені у додаткові домовленості, як-от обіцянка £3 млрд. щорічної допомоги до 2030 р., втім ця обіцянка є в Політичній декларації, а не в самій угоді). По факту, Сторічна угода є «*дорожньою картою*» і політико-правовою основою для особливого союзництва України та Великої Британії. Її реальне наповнення – в руках урядів обох країн, які мають протягом наступних років і десятиліть укладати галузеві угоди, проводити консультації та здійснювати програми співпраці, аби задекларовані угодою цілі були досягнуті. У цьому сенсі угоду можливо порівняти з аналогічними «*Хартіями про стратегічне партнерство*», які Україна має зі США, проте за масштабом тем та строком дії Сторічна угода перевершує їх усіх.

Необхідно наголосити, що підписання угоди відбулося у винятковий історичний момент – у розпал війни та під час змін глобального лідерства. Вказане безумовно накладає відбиток і на правову природу документа: він є водночас юридичним актом і політичним маніфестом. За словами К. Стармера, укладена угода – це «*інвестиція у наші країни на наступне століття*» [10], що поєднує оборонні, технологічні та культурні аспекти. Своєю чергою, В. Зеленський назвав її «*однією з найважливіших дипломатичних подій року, безумовно історичного значення*». Подібна риторика підтверджує, що сторони сприймають угоду не як певну формальність, а як платформу для спільного майбутнього поколінь. Тож подальший аналіз зосередиться на тому, як саме це спільне майбутнє планується забезпечити з точки зору правових механізмів і які виклики можуть постати на шляху реалізації сторічного партнерства.

На завершення слід констатувати, що «*сторічне партнерство*» наразі є здебільшого амбітною дорожньою картою, аніж кінцевим результатом. Воно відкриває вікно можливостей і ставить високу планку. Як слушно зауважили експерти, укладена угода сама по собі «*не гарантує автоматично результат*», її цінність залежатиме від наповнення реальними змінами [11]. Проте, вже сам факт її укладення є величезним позитивом: Україна отримала формалізоване зобов'язання однієї з найвпливовіших країн світу бути поруч у найближчому майбутньому, а Велика Британія – шанс закріпити свою роль глобального гравця і друга України у післявоєнному світовому порядку. Успіх реалізації партнерства матиме далекосяжні правові, економічні та геополітичні наслідки. Для України він означатиме стабільну інтеграцію у західний світ, прискорене відновлення та перетворення на регіональний центр стабільності – фактично, здійснення мрії про гарантії безпеки і розвиток після багатьох років екзистенційної загрози. Для Великої Британії – це зміцнення позицій у Східній Європі, нові ринки та підтвердження статусу країни, котра стоїть на сторожі міжнародного права і демократії (що особливо важливо у період пост-Brexit, коли Лондон шукає свою глобальну нішу). Для світу – це прецедент, котрий наочно демонструє, як можна

підтримати країну, що стала жертвою агресії, не лише зброєю сьогодні, але й довгостроковими зобов'язаннями на десятиліття вперед, тим самим відновлюючи віру в надійність міжнародних угод (адже раніше порушення Будапештського меморандуму 1994 р. викликало загальний скепсис щодо цінності будь-яких паперових гарантій).

Таким чином, Сторічна угода між Україною та Великою Британією – це і виклик, і можливість одночасно. Її реалізація вимагатиме наполегливості, гнучкості та взаємної підтримки від обох народів. Проте, потенціал вигод від цього партнерства величезний. Як сказано у тексті угоди, сторони бажають, щоб за сто років Велика Британія і Україна мали процвітаючі зв'язки у всіх секторах, і якщо нинішні наміри будуть послідовно втілені, то у 2125 р. історики зможуть назвати цю угоду поворотним моментом, котрий визначив хід розвитку наших двох країн на століття вперед. Зараз же, у 2025 р., можна з упевненістю стверджувати: започатковане сторічне партнерство вже саме по собі стало історичним явищем, котре демонструє силу міжнародного права і дружби навіть у найбуремніші часи та надає підґрунтя для оптимізму щодо майбутнього України та Великої Британії в спільній родині вільних і успішних націй.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Угода про сторічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії і Північної Ірландії (м. Київ, 16 січня 2025 р.). URL: <https://www.president.gov.ua/news/ugoda-pro-storichne-partnerstvo-mizh-ukrayinoyu-ta-spoluchen-95461>.
2. UK-Ukraine 100 Year Partnership Declaration. Prime Minister's Office. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/uk-ukraine-100-year-partnership-declaration/uk-ukraine-100-year-partnership-declaration>.
3. UK-Ukraine 100 Year Partnership Agreement. House of Lords. International Agreements Committee. 8th Report of Session 2024-25. URL: <https://publications.parliament.uk/pa/ld5901/ldselect/ldintagr/102/102.pdf>.
4. Neil Melvin. Securing Ukraine is the UK's Challenge, but It Needs to be Done Right. *The Royal United Services Institute for Defence and Security Studies*. URL: <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/securing-ukraine-uks-challenge-it-needs-be-done-right>.
5. David Lawrence. UK trade and the war in Ukraine. Economic and geopolitical implications of the war for the UK. *Chatham House*. URL: <https://www.chathamhouse.org/2022/09/uk-trade-and-war-ukraine/ukraines-future-relationship-eu>.
6. UK-Ukraine Digital Trade Agreement. Information on the UK-Ukraine Digital Trade Agreement and how it will benefit businesses. URL: <https://www.gov.uk/government/collections/uk-ukraine-digital-trade-agreement>.
7. Claire Mills. UK-Ukraine 100-year partnership agreement. *House of Commons Library*. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/uk-ukraine-100-year-partnership-agreement>.
8. UK-Ukraine enter schools partnership to drive education standards. URL: <https://www.gov.uk/government/news/uk-ukraine-enter-schools-partnership-to-drive-education-standards--2>.
9. Homes for Ukraine: record your interest. URL: <https://www.gov.uk/register-interest-homes-ukraine>.
10. Edna Mohamed. What has the UK promised Ukraine in Starmer's 100-year deal? *Aljazeera*. URL: <https://www.aljazeera.com/news/2025/1/17/what-has-the-uk-promised-ukraine-in-starmers-100-year-deal>.
11. Martin Fornusek. Ukraine, UK sign 100-year partnership agreement. *The Kyiv Independent*. URL: <https://kyivindependent.com/ukraine-uk-sign-100-year-partnership-agreement>.